

มาตรฐาน RSPO กับการยกระดับเกษตรกรปาล์มน้ำมัน
การปรับตัวสู่ความยั่งยืนของเกษตรกรปาล์มน้ำมันในประเทศไทย*
RSPO STANDARD AND THE ADVANCEMENT OF OIL PALM AGRICULTURE
THE ADAPTATION TOWARD SUSTAINABILITY OF OIL PALM FARMERS
IN THAILAND

สรศักดิ์ เดือนเพ็ญ*, โชติ บดีรัฐ

Sorasak Duanpheng*, Chot Bodhirat

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok Province, Thailand

*Corresponding author E-mail: koigi48113609@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (มาตรฐาน RSPO Roundtable on Sustainable Palm Oil) ในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรปาล์มน้ำมันของประเทศไทยให้เข้าสู่แนวทางความยั่งยืนอย่างเป็นระบบ โดยมาตรฐาน RSPO เป็นกรอบแนวทางสำคัญในการยกระดับเกษตรกรปาล์มน้ำมันสู่ความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งครอบคลุม 3 มิติสำคัญ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ ในห่วงโซ่อุปทานของการผลิตปาล์มน้ำมัน ตั้งแต่การเพาะปลูก การจัดการแรงงาน จนถึงการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยแนวทางตาม RSPO มุ่งลดผลกระทบด้านลบจากกิจกรรมทางการเกษตร เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการใช้สารเคมีอันตราย รวมถึงการส่งเสริมสวัสดิภาพแรงงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผลการศึกษาชี้ว่า การรวมกลุ่มของเกษตรกร เช่น สหกรณ์หรือวิสาหกิจชุมชน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติตามมาตรฐาน RSPO โดยช่วยสนับสนุนการลดต้นทุน เพิ่มอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน แม้เกษตรกรจะเผชิญกับอุปสรรค เช่น ต้นทุนการขอรับรองที่สูง การเข้าถึงตลาดที่จำกัด และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ RSPO ที่ยังไม่ทั่วถึงในบางพื้นที่ ซึ่งจากข้อมูลการขอรับรองมาตรฐาน RSPO ของเกษตรกรปาล์มน้ำมันในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีแนวโน้มที่สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวเชิงบวกของเกษตรกรระดับฐานราก ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งในระดับชุมชนและอุตสาหกรรม มาตรฐาน RSPO ได้กลายเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมปาล์มน้ำมันของไทยไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ ปาล์มน้ำมัน, ความยั่งยืน, มาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน, การปรับตัวของเกษตรกร

Abstract

This article aims to examine the role of the Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO) standard in promoting and developing Thailand's oil palm agriculture toward a systematic and sustainable model. The RSPO standard provides a comprehensive framework for advancing oil palm cultivation in the long term, covering three key dimensions - environmental, social, and economic—throughout the palm oil supply chain, from planting and labor management to legal compliance. The RSPO guidelines seek to reduce negative environmental impacts of agricultural activities, such as deforestation, greenhouse gas emissions, and the use of hazardous chemicals. They also promote labor welfare, community participation, and responsible local development. The study finds that the formation of farmer groups - such as cooperatives or community enterprises—is a critical mechanism for enhancing compliance with RSPO standards. These groups help reduce production costs, increase economic bargaining power, facilitate knowledge exchange, and improve access to both public and private sector support. Although farmers still face challenges, including high certification costs, limited market access, and uneven understanding of RSPO principles, the case of oil palm smallholders in Surat Thani Province reflects a positive trend in grassroots adaptation. This shift contributes to balanced development at both community and industry levels. Ultimately, the RSPO standard has emerged as a strategic policy tool with strong potential to drive Thailand's oil palm sector toward long-term sustainability.

Keywords Oil Palm, Sustainability, RSPO Standard, Farmer Adaptation

บทนำ

การเกษตรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่เป็นประเทศเกษตรกรรม มีการผลิตพืชเศรษฐกิจหลายชนิด หนึ่งในพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างมากคือ "ปาล์มน้ำมัน" ซึ่งถือเป็นพืชที่มีบทบาทในการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและเป็นแหล่งพลังงานทดแทนที่สำคัญสำหรับประเทศ โดยผลผลิตปาล์มน้ำมัน เป็นสินค้าทางเกษตรที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในหลายอุตสาหกรรม อาทิ นำมาสกัดเป็นน้ำมันปาล์มดิบ น้ำมันปาล์มโอเลอิน (Olein) และน้ำมันไบโอดีเซล รวมถึงสามารถใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหาร เช่น การผลิตเนยเทียม เป็นต้น โดยกลไกตลาด จะถูกกำหนดจากอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ซึ่งมีแรงหนุนจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน (บริษัท เพชรศรีวิชัย เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด (มหาชน), 2568) ซึ่งจากความต้องการใช้น้ำมันปาล์มที่เพิ่มขึ้น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้ราคาผลผลิตสูงขึ้น จึงกลายเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันยังนำมาซึ่งผลกระทบทางลบหลายด้าน เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่า การเผาแปลงเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก การจัดการของเสียที่ไม่เหมาะสม รวมถึงปัญหาทางสังคม เช่น การเอา

เปรียบเทียบงาน และข้อจำกัดของเกษตรกรรายย่อยในการเข้าถึงตลาดและมาตรฐานการผลิตที่ยั่งยืน เช่น RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil) ซึ่งยังไม่ทั่วถึงในบางพื้นที่ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนของอาชีพ (องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปาล์มน้ำมันยั่งยืน, 2567)

ทั้งนี้เพื่อรับมือกับความท้าทายดังกล่าว รัฐบาลไทยได้จัดตั้ง คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) ในปี พ.ศ. 2551 ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนบริหารจัดการปาล์มน้ำมันทั้งระบบ ตั้งแต่การผลิต การตลาด จนถึงการควบคุมราคาตลาด และสนับสนุนความยั่งยืนของเกษตรกรผ่านโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนทางเทคนิคและการเงิน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2551) ขณะเดียวกัน การส่งเสริมมาตรฐาน RSPO ซึ่งก่อตั้งโดย WWF ร่วมกับภาคเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมในปี พ.ศ. 2547 (องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปาล์มน้ำมันยั่งยืน, 2567) ถือเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการผลิตปาล์มน้ำมันให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นการอนุรักษ์ป่าไม้ การเคารพสิทธิมนุษยชน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม โดยการรับรองต้องผ่านการตรวจสอบจากบุคคลที่สาม ซึ่งสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม แม้ RSPO จะเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล แต่เกษตรกรรายย่อยจำนวนมากไม่มียังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทรัพยากรที่เพียงพอในการดำเนินการตามมาตรฐาน ส่งผลให้เกิดช่องว่างในการปรับตัวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของภาคเกษตรกรรม

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของเกษตรกรสวนปาล์มน้ำมันภายใต้มาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO), ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรืออุปสรรคของเกษตรกรในการดำเนินงานตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) และการนำเสนอแนวทางยกระดับเกษตรกรปาล์มน้ำมัน การสนับสนุนเกษตรกรให้สามารถดำเนินกิจกรรมการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน

เนื้อหา

1.มาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO)

1.1 มาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) คืออะไร

(องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ) ประจำประเทศไทย, 2563) ได้ให้ความหมายว่า มาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) หมายถึง มาตรฐานที่จะเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตทั้งห่วงโซ่อุปทานนั้นได้ใช้เป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งถ้าได้รับการรับรอง RSPO แล้วก็จะจะเป็นสิ่งที่จะพิสูจน์ได้ว่าการผลิตน้ำมันปาล์มนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

RSPO ย่อมาจาก “Roundtable on Sustainable Palm Oil” เป็นมาตรฐานที่จัดตั้งขึ้นเนื่องด้วยต้องการให้มีการผลิตปาล์มน้ำมันได้อย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะป่าไม้ ต้นกำเนิดของแหล่งน้ำ เนื่องด้วยมีการทำสวนปาล์มจากการแผ้วถางป่าอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งมาตรฐานนี้จะมีการนำไปประยุกต์ใช้ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงผู้ผลิต (บริษัท อีควอล แอสซัวร์เรนซ์ จำกัด, 2567)

RSPO เป็นคำย่อมาจากภาษาอังกฤษ “Roundtable on Sustainable Palm Oil” หมายถึง การผลิตปาล์มน้ำมัน อย่างยั่งยืน โดยเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและรับ ผิดชอบต่อชุมชนซึ่งริเริ่มมาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วน (บริษัท เจพีเอส อินเตอร์คอสเมติกส์ จำกัด, 2567)

สรุปได้ว่า “มาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO)” คือ แนวทางสำหรับผู้ผลิตปาล์มน้ำมันในห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้การผลิตเป็นไปอย่างยั่งยืนและไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้และแหล่งน้ำ เพื่อป้องกันการทำสวนปาล์มจากการแผ้วถางป่าอย่างผิดกฎหมาย มาตรฐานนี้จะถูกประยุกต์ใช้ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงผู้ผลิต

1.2 ข้อกำหนดทั่วไปของมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO)

RSPO เป็นมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนที่ปัจจุบันได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติมากที่สุด เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2547 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเติบโตและการใช้ผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มที่ผ่านมาตรฐานสากลที่น่าเชื่อถือ สอดรับกับแนวทาง ESG (Environmental, Social, Governance) เน้นความยั่งยืนทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล โดย RSPO ได้กำหนดหลักการ 8 ข้อ เพื่อเป็นกรอบการผลิตปาล์มที่ยั่งยืน ครอบคลุมตั้งแต่การบริหารจัดการ การปฏิบัติตามกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่นให้เกิดความโปร่งใส 2) การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ 3) ความมุ่งมั่นในการทำให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเงินในระยะยาว 4) วิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุดของผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม 5) ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ 6) ความรับผิดชอบต่อพนักงาน บุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากผู้ปลูกปาล์มและโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม 7) การพัฒนาการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ใหม่อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม และ 8) ความมุ่งมั่นในการปรับปรุงกิจกรรมหลักอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2567) ทั้งนี้การขอรับรองมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) อ้างอิงตามหลักการและหลักเกณฑ์ RSPO (P&C) ปี 2018 และเอกสารมาตรฐานสำหรับเกษตรกรรายย่อยอิสระ (ISH) ประจำปี 2019 ของ RSPO (องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปาล์มน้ำมันยั่งยืน, 2567)

โดยตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม – 20 สิงหาคม 2567 RSPO ได้จัดการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางกายภาพและออนไลน์ในหลายภูมิภาค เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างปรับปรุงครั้งที่ 1.0 ของหลักการและเกณฑ์ (P&C) และมาตรฐานผู้ถือครองรายย่อยอิสระ (ISH) จากนั้นสำนักงานเลขาธิการได้วิเคราะห์ข้อเสนอแนะและจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ฉันทามติทั่วไป ฉันทามติแบบแบ่งแยก และไม่มีฉันทามติ เพื่อนำมาจัดทำเป็นร่างฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2.0 ซึ่งจะเปิดรับฟังความคิดเห็นสาธารณะระหว่างวันที่ 2 - 15 กันยายน 2567 ควบคู่กับการจัดตั้งคณะทำงานที่ปรึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายเพื่อพิจารณาข้อเสนอที่ยังมีความเห็นแตกต่าง โดยมีการเปิดรับสมัครคณะทำงานเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2567 และจัดการหารือออนไลน์ระหว่างผู้ปลูกและองค์กรพัฒนาเอกชนในช่วงวันที่ 2 - 6 กันยายน 2567 เพื่อหาฉันทามติเกี่ยวกับการนำหลักการ FPIC (การให้ความยินยอมโดยสมัครใจ ล่วงหน้า และมีข้อมูลครบถ้วน) ในหลักการที่ 4 ไปสู่การปฏิบัติและตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปาล์มน้ำมันยั่งยืน, 2567) โดยความคืบหน้าการทบทวนมาตรฐานปี 2566 ระบุว่า RSPO ได้ดำเนินการทบทวนหลักการและเกณฑ์ (P&C) ปี 2018 และมาตรฐานเกษตรกรรายย่อยอิสระ (ISH) ปี 2019 อย่างครบถ้วน โดยได้รับคำปรึกษาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างทั่วถึง และจะเข้าสู่กระบวนการแก้ไขทางเทคนิคในปี 2567 โดยมีสำนักเลขาธิการรับผิดชอบดำเนินการภายใต้คำแนะนำจากกลุ่มพวงมาลัยทบทวนและคณะกรรมการมาตรฐาน เพื่อจัดทำระบบมาตรฐานและการรับรองที่เชื่อถือได้ ทันสมัย และมีผลกระทบเชิงบวก ซึ่งจะช่วยให้ RSPO สามารถตอบสนองต่อการ

เปลี่ยนแปลงด้านกฎระเบียบและความคาดหวังของตลาดได้อย่างต่อเนื่อง โดยชุดมาตรฐานและระบบการรับรองที่ปรับปรุงแล้วจะต้องเสนอให้ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ครั้งที่ 21 ภายในปี 2567 (องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปาล์มน้ำมันยั่งยืน, 2567) ซึ่งภาพรวม กระบวนการทบทวนมาตรฐานขององค์การความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) ได้เริ่มต้นรอบการทบทวนทุก 5 ปีของหลักการและเกณฑ์ RSPO ปี 2018 (P&C) และมาตรฐานเกษตรกรายย่อยอิสระ (ISH) ปี 2019 โดยรวมถึงการสำรวจและพัฒนาข้อกำหนดสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกขนาดกลางและโครงการเกษตรกรรายย่อยเพิ่มเติม นอกจากนี้ การทบทวนยังครอบคลุมมาตรฐานที่ใช้ในการผลิตน้ำมันปาล์มที่ได้รับการรับรองอย่างยั่งยืน (CSPO) และทะลายปาล์มสดที่ได้รับการรับรอง (CFFB) รวมถึงการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการนำองค์ประกอบของ P&C ที่ปรับปรุงใหม่ไปใช้กับสมาชิก RSPO ที่ไม่ใช่ผู้ปลูกภายใต้หลักการ “ความรับผิดชอบร่วมกัน” เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของอุตสาหกรรมโดยรวม วัตถุประสงค์หลักของกระบวนการนี้คือเพื่อให้แน่ใจว่ามาตรฐาน RSPO ยังคงมีความเกี่ยวข้อง ทันสมัย และสามารถแสดงถึงความน่าเชื่อถือของน้ำมันปาล์มที่ได้รับการรับรอง โดยการทบทวนครั้งนี้มุ่งเน้นการจัดการกับความท้าทายสำคัญ ได้แก่ การรับประกันความครอบคลุมและความเกี่ยวข้องของมาตรฐาน การบรรลุผลที่ต้องการ การชี้แจงประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน การแก้ไขข้อจำกัดด้านทรัพยากรในระบบการรับประกัน และการปรับแนวทาง RSPO ให้สอดคล้องกับความคิดริเริ่มด้านความยั่งยืนระดับโลกอื่น ๆ ทั้งนี้ มาตรฐาน RSPO ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรมและโปร่งใส 2) การดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมายและเคารพสิทธิ 3) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ผลกระทบเชิงบวก และความยืดหยุ่น 4) การเคารพชุมชนและสิทธิมนุษยชนและส่งมอบผลประโยชน์ 5) การสนับสนุนการรวมเกษตรกรรายย่อย 6) การเคารพสิทธิและเงื่อนไขของแรงงาน และ 7) การปกป้อง อนุรักษ์ และเพิ่มพูนระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม (องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปาล์มน้ำมันยั่งยืน, 2567)

สำหรับประโยชน์ของการของรับรอง RSPO ประกอบด้วย 1) การคุ้มครองสิทธิของแรงงานและเพิ่มผลิตภาพ 2) การลดอุบัติเหตุในที่ทำงาน 3) การรวมเกษตรกรรายย่อย 4) การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก 5) การจัดการขยะที่ดีขึ้น RSPO 6) ลดการใช้ยาฆ่าแมลง 7) ปรับปรุงการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านกฎระเบียบ และ 8) ความเชื่อมั่นของตลาด การมีการรับรอง RSPO ทั้งนี้ในปัจจุบัน มาตรฐานด้านการเกษตรและความยั่งยืนมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพผลผลิตและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค โดยมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน ได้แก่ GAP, ISCC และ RSPO ต่างมีจุดมุ่งหมายและกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น GAP ซึ่งเป็นมาตรฐานของไทยที่เน้นความปลอดภัยของอาหาร สุขอนามัย และคุณภาพผลผลิต เหมาะสำหรับเกษตรกรรายย่อย แต่ยังไม่ครอบคลุมเรื่องสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่ ISCC เป็นมาตรฐานสากลจากสหภาพยุโรป เน้นการรับรองความยั่งยืนและคาร์บอนฟุตพริ้นต์ โดยเหมาะกับอุตสาหกรรมพลังงานมากกว่าเกษตรกรรายย่อย และเมื่อเปรียบเทียบกับ RSPO ซึ่งครอบคลุมมิติ ESG อย่างครบถ้วน จึงควรพิจารณาจุดเด่นและข้อจำกัดของแต่ละมาตรฐานเพื่อเลือกใช้ให้เหมาะสม โดยสามารถเปรียบเทียบมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) และมาตรฐานอื่น ๆ ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) และมาตรฐานอื่น ๆ

มาตรฐาน	จุดเด่น	ข้อจำกัด
RSPO	มาตรฐานสากล, ครอบคลุม ESG, รองรับเกษตรกรรายย่อย (ISH)	ต้นทุนการรับรองสูง ความรู้เข้าถึงยาก
GAP (Good Agricultural Practices)	สนับสนุนโดยรัฐไทย, เน้นสุขอนามัยและคุณภาพผลผลิต	ไม่เน้นสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนเท่ากับ RSPO
ISCC (EU)	เน้นพลังงานหมุนเวียน, ตรวจสอบคาร์บอนฟุตพริ้นต์	ข้อกำหนดซับซ้อน, ใช้ในอุตสาหกรรมมากกว่าเกษตรกรรายย่อย

ดังนั้นจากการวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบมาตรฐานต่าง ๆ พบว่ามาตรฐาน RSPO เป็นมาตรฐานที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนความยั่งยืนของเกษตรกรรายย่อย เนื่องจากครอบคลุมทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แม้ว่าจะมีข้อจำกัดด้านต้นทุนการรับรองที่ค่อนข้างสูง แต่สามารถลดทอนอุปสรรคดังกล่าวได้ผ่านการรวมกลุ่มของเกษตรกรและการสนับสนุนในเชิงนโยบายจากภาครัฐได้

2.การปรับตัวของเกษตรกรสวนปาล์มต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO)

การปรับตัวของเกษตรกรสวนปาล์ม ต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) เป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลางตอนล่างของประเทศ ซึ่งเกษตรกรในพื้นที่นี้ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัตกรรม และการปรับตัวต่อมาตรฐาน RSPO เพื่อสร้างความยั่งยืนในทุกด้าน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ ผลการศึกษาโดย (นรินทร์ สวัสดิ์จันทร์ และสอาด บรรณเจตฤทธิ, 2565) พบว่าเกษตรกรในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนล่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาแนวคิดนวัตกรรมในอันดับแรก รองลงมาคือการวิเคราะห์ทางธุรกิจและการสำรวจโอกาสในการสร้างนวัตกรรม ขณะเดียวกัน ผลการวิเคราะห์ระดับความยั่งยืนของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มในพื้นที่นี้แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เป็นอันดับแรก ตามด้วย ความยั่งยืนด้านสังคม และ ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ โดยภาพรวมเกษตรกรในพื้นที่นี้มีระดับความยั่งยืนอยู่ในระดับสูง ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการปรับตัวตามแนวทางของมาตรฐาน RSPO เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

การผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนในประเทศไทยเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อกระบวนการผลิตตั้งแต่ สวนปาล์ม โรงกลั่นน้ำมันปาล์ม ผู้ผลิตและแปรรูปน้ำมันปาล์มไปจนถึงผู้บริโภคต้องร่วมมือกันเพื่อยกระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มไปสู่ความยั่งยืน โดยเริ่มต้นจากเกษตรกรที่ต้องได้รับความรู้จากการเข้าร่วมโครงการหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนจัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการสวน ปาล์มน้ำมัน เกษตรกรสามารถปฏิบัติและได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) โดยการศึกษาหลักการของมาตรฐาน ปรับปรุงกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกับข้อกำหนด เช่น การลดการตัดไม้ทำลายป่าและการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย เข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรเพื่อช่วยกันลดต้นทุนและเพิ่มอำนาจการต่อรอง ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจาก RSPO และเมื่อผ่านการประเมินผลจากการตรวจสอบจะได้รับใบรับรอง RSPO ซึ่งช่วยให้สามารถเข้าถึงตลาดที่ให้ราคาดีขึ้นและสร้างความยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจนอกจากนี้ยังอาศัยแรงจูงใจจากการขายผลผลิต

ราคาพรีเมียม (Premium price) ให้กับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มและได้รับส่วนลดในการซื้อต้นกล้าปาล์มและปุ๋ย รวมทั้งได้รับเงินปันผลรายปี ซึ่งผลผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) สามารถ ส่งขายให้กับสหกรณ์นิคมหรือโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มที่รับซื้อผลผลิตที่ได้รับมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) เพื่อนำเข้าสู่ กระบวนการสกัดน้ำมันเพื่อให้ได้น้ำมันปาล์มดิบและส่งต่อไปให้โรงกลั่นน้ำมันปาล์ม กลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) ซึ่งครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการรับผิดชอบต่อชุมชน โดยระบุว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ศึกษาดังนี้ (สิริสุตา หนูทิมทอง และคณะ, 2563)

2.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น ราคาผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ตกต่ำ ต้นทุนการผลิตที่สูง เทคโนโลยีการผลิตที่ไม่ทันสมัย และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่จำกัด ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของเกษตรกรโดยการทำให้พวกเขาต้องเผชิญกับความท้าทายในการดำรงชีวิตและการบริหารจัดการสวนปาล์ม เมื่อราคาปาล์มน้ำมันลดลง เกษตรกรจะได้รับรายได้ที่ไม่เพียงพอในการครอบคลุมต้นทุนการผลิต ส่งผลให้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเกษตรกรลดลง และในบางกรณีอาจทำให้เกษตรกรไม่สามารถลงทุนในการพัฒนาการผลิตหรือปรับปรุงเทคโนโลยีการปลูกได้ นอกจากนี้การขยายพื้นที่เพาะปลูกที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การทำลายป่า หรือการลดความอุดมสมบูรณ์ของดิน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนระยะยาวของการผลิตปาล์มน้ำมันในพื้นที่นั้น ๆ

2.2 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนั้น ประกอบด้วยหลายแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการดูแลสุขภาพเป็นอยู่ของชุมชน เช่น ระบบการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ การใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ดินเพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่เกษตรกรรม และการจัดการแรงงานที่เป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ในชุมชนที่ดีซึ่งช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและการแบ่งปันทรัพยากร อย่างไรก็ตาม ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการปลูกปาล์ม เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การปล่อยน้ำเสียจากกระบวนการผลิต การใช้สารเคมีที่อาจมีอันตรายต่อสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ต้องได้รับการจัดการอย่างรอบคอบ เพื่อให้การผลิตปาล์มน้ำมันเป็นไปอย่างยั่งยืนและไม่สร้างผลกระทบเชิงลบในระยะยาว

2.3 ปัจจัยด้านการรับรองมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) และ Good Agricultural Practices (GAP) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนของเกษตรกร โดย RSPO ช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงตลาดที่ให้ราคาดีขึ้น และส่งเสริมการจัดการแรงงานและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แต่มีต้นทุนสูงและกระบวนการที่ซับซ้อน ส่วน GAP เน้นการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืนและสามารถปรับใช้ได้ง่ายกว่า แต่ไม่ได้ครอบคลุมประเด็นสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างลึกซึ้งเท่า RSPO โดยการเข้าถึงระบบการรับรองทั้งสองมาตรฐานมักมีอุปสรรคในเรื่องต้นทุนและการเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งการสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชนมีความสำคัญในการเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานและได้รับการรับรอง

2.4 แนวทางการส่งเสริมความยั่งยืน ของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ศึกษาต้องอาศัยบทบาทของภาครัฐในการจัดโครงการต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตที่ยั่งยืน การสนับสนุนเงินทุนเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีและการรับรองมาตรฐานการผลิต การส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองและลดต้นทุน และการพัฒนาตลาดเพื่อขยายช่องทางการขายผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานยั่งยืนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้นักเกษตรกรสามารถผลิตปาล์มน้ำมันได้อย่างยั่งยืนและสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การยกระดับเกษตรกรปาล์มน้ำมัน

ในประเทศอินโดนีเซียมีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อช่วยเพิ่มความสามารถในการต่อรองราคา และการสนับสนุนจากชุมชนมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง โดยมุ่งศึกษาผลกระทบของการรวมกลุ่มเกษตรกร และการสนับสนุนจากชุมชนต่อความสำเร็จในการปลูกปาล์มน้ำมัน การศึกษานี้ใช้ข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรในภูมิภาคต่าง ๆ ของอินโดนีเซียเพื่อวิเคราะห์บทบาทของการรวมกลุ่มและการสนับสนุนจากชุมชนในกระบวนการผลิตปาล์มน้ำมัน พบว่า การรวมกลุ่มเกษตรกรช่วยเพิ่มความสามารถในการต่อรองราคา ทำให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่ดีกว่า ส่วนการสนับสนุนจากชุมชนช่วยสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาการผลิตปาล์มน้ำมัน การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสนับสนุนจากชุมชนจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการเพิ่มความสำเร็จและความยั่งยืนในการปลูกปาล์มน้ำมันในอินโดนีเซีย (Miller, D., & Grant, S., 2020)

ทั้งนี้จากการศึกษาในประเทศไทยพบข้อมูลเกี่ยวกับการขอรับรองมาตรฐาน RSPO ว่าเกษตรกรปาล์มน้ำมันเริ่มให้ความสำคัญต่อการขอรับรองมาตรฐาน RSPO โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มแบบเดียวกับในอินโดนีเซีย ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการต่อรองราคาและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การรวมกลุ่มนี้ทำให้เกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากรซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังสามารถร่วมกันขอรับรองมาตรฐาน RSPO ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวอย่างเช่น กลุ่มเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO ซึ่งเป็นผลมาจากความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน ดังนี้

ตารางที่ 2 กลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลำดับ	ชื่อกลุ่มเกษตรกร	จำนวนพื้นที่ที่ได้รับรองจาก RSPO	
		จำนวน (ไร่)	จำนวนสมาชิก (ราย)
1	วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนปาล์มทองคำ	3,156.25	86
2	วิสาหกิจชุมชนลุ่มน้ำกะแดะพัฒนาปาล์มน้ำมัน	7,625.00	243
3	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมอทองเพื่อการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน	7,518.75	195
4	วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนไทรชิง-บางสวรรค์	15,637.50	387
5	วิสาหกิจชุมชนเพื่อการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (ท่าชนะ-ไชยา)	10,493.75	342
6	วิสาหกิจชุมชนตาปี-อึปัน ผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน	11,975.00	269

ตารางที่ 2 กลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อกฎเกณฑ์	จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการรับรองจาก RSPO	
		จำนวน (ไร่)	จำนวนสมาชิก (ราย)
7	สหกรณ์นิคมพนม จำกัด	22,337.50	1,211
8	วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันอำเภอดอนสัก	981.25	67
9	วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลท่าเรือ	418.75	31
10	วิสาหกิจชุมชนปาล์มน้ำมันแปลงใหญ่ตำบลคลองน้อย	711.80	53
11	วิสาหกิจชุมชนทำเนียบปาล์ม	636.00	30
12	วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันตำบลชัยบุรี	1,174.67	47
รวม		82,666.22	2,961

ซึ่งมีข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ปี 2566 - 2567 ดังนี้

ตารางที่ 3 ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ปี 2566 - 2567

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนเกษตรกร (ครัวเรือน)		เนื้อที่ขึ้นต้น (ไร่)		เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	
		ปี 2566	ปี 2567	ปี 2566	ปี 2567	ปี 2566	ปี 2567
1	เมืองสุราษฎร์ธานี	1,868	1,483	18,535	14,348	17,170	13,523
2	กาญจนดิษฐ์	3,615	2,752	46,695	35,727	38,201	35,378
3	ดอนสัก	1,736	1,643	23,034	20,813	18,879	19,416
4	เกาะสมุย	19	14	94	50	90	48
5	เกาะพะงัน	12	6	96	9	96	7
6	ไชยา	4,259	2,198	53,129	31,377	46,295	27,830
7	ท่าชนะ	6,635	4,604	103,497	78,238	91,144	76,077
8	คีรีรัฐนิคม	3,267	2,380	53,141	38,575	45,552	35,092
9	บ้านตาขุน	684	551	9,762	8,529	8,163	8,498
10	พนม	3,715	2,926	67,495	55,732	57,175	50,095
11	ท่าฉาง	2,871	2,405	45,104	43,490	38,132	39,082
12	บ้านนาสาร	1,222	848	13,075	9,580	10,280	8,954
13	บ้านนาเดิม	936	811	11,112	9,789	8,974	9,070
14	เคียนซา	2,702	1,981	46,001	32,812	33,597	31,565
15	เวียงสระ	2,176	1,946	25,518	22,378	19,904	18,575
16	พระแสง	5,209	3,859	92,532	73,751	73,894	64,965
17	พุนพิน	5,076	4,262	80,467	66,356	70,411	65,185
18	ชัยบุรี	2,427	1,578	36,280	22,643	29,341	19,710
19	วิภาวดี	1,068	728	15,490	11,231	12,303	9,324
รวม		49,497	36,975	741,057	575,432	619,601	532,393

จังหวัดสุราษฎร์ธานีในการศึกษานี้มีความสำคัญเนื่องจากเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการปลูกปาล์มน้ำมันจำนวนมากในประเทศไทย โดยพบว่าจำนวนเกษตรกรและพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดลดลงอย่างมีนัยสำคัญระหว่างปี 2566 และ 2567 ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายในการรักษาผลผลิตและการเติบโตของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มความยั่งยืนให้กับเกษตรกรในสุราษฎร์ธานี จากข้อมูลข้างต้นพบว่า จำนวนเกษตรกรและพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เปรียบเทียบระหว่างปี 2566 และ 2567 พบว่า จำนวนเกษตรกรลดลงจาก 49,497 ครัวเรือนในปี 2566 เหลือ 36,975 ครัวเรือนในปี 2567 คิดเป็นการลดลงประมาณร้อยละ 25.3 ขณะที่เนื้อที่ยืนต้นและเนื้อที่ให้ผลผลิตก็ลดลงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยเนื้อที่ยืนต้นลดลงจาก 741,057 ไร่ เหลือ 575,432 ไร่ (ลดลงร้อยละ 22.3) และเนื้อที่ให้ผลผลิตลดลงจาก 619,601 ไร่ เหลือ 532,393 ไร่ (ลดลงร้อยละ 14.1) เมื่อพิจารณาพร้อมกับข้อมูลของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) (Roundtable on Sustainable Palm Oil) พบว่ามีจำนวนกลุ่มรวมทั้งสิ้น 12 กลุ่ม คิดเป็นพื้นที่รวม 82,666.22 ไร่ และมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 2,961 ราย พื้นที่ที่ได้รับการรับรองดังกล่าว คิดเป็นเพียงประมาณร้อยละ 15.5 ของพื้นที่ให้ผลผลิตทั้งหมดในปี 2567 แสดงให้เห็นว่าการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนที่ได้รับการรับรองจาก RSPO ยังครอบคลุมเฉพาะบางพื้นที่และบางกลุ่มเกษตรกรเท่านั้น ทั้งนี้จากการจำแนกข้อมูลตามพื้นที่พบว่า อำเภอที่มีการรวมกลุ่มและได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) อย่างชัดเจน ได้แก่ อำเภอพนม ซึ่งมีสหกรณ์นิคมพนม จำกัด เป็นกลุ่มที่ได้รับการรับรองมากที่สุด (22,337.5 ไร่) รองลงมาคือกลุ่มผู้ผลิตฯ ไทรซิง-บางสวรรค์ และกลุ่มตาปี-อัมปณ โดยพื้นที่สำคัญที่มีศักยภาพสูงแต่ยังไม่มีข้อมูลรับรองอย่างครอบคลุม ได้แก่ อำเภอท่าชนะ อำเภอพระแสง และอำเภอพุนพิน ซึ่งล้วนมีพื้นที่ปลูกขนาดใหญ่ในระดับต้นของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยควรกำหนดแนวทางการยกระดับการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสามารถทำได้ผ่านหลายแนวทางที่มุ่งเน้นการขยายการรับรองมาตรฐาน RSPO ให้ครอบคลุมพื้นที่และกลุ่มเกษตรกรมากขึ้น รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือในระดับท้องถิ่น ดังนี้

1. การขยายการรวมกลุ่มเกษตรกร การส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการรับรอง เช่น อำเภอท่าชนะ อำเภอพระแสง และอำเภอพุนพิน รวมกลุ่มกันเพื่อขอรับรองมาตรฐาน RSPO โดยสามารถจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ที่มีการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรเอกชน เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองและลดต้นทุนในการรับรองมาตรฐาน

2. การให้การศึกษาและฝึกอบรม จัดโครงการฝึกอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนแก่เกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในอำเภอที่มีศักยภาพแต่ยังไม่ได้รับการรับรอง เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการปฏิบัติตามมาตรฐาน RSPO และส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าใจประโยชน์ของการได้รับการรับรองในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

3. การสนับสนุนด้านการเงินและการเข้าถึงแหล่งทุน ภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนสามารถจัดสรรงบประมาณหรือกองทุนสนับสนุนการลงทุนในเทคโนโลยีการผลิตที่ยั่งยืน และค่าใช้จ่ายในการขอรับรองมาตรฐาน RSPO โดยเฉพาะสำหรับเกษตรกรรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกรที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

4. การส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการผลิตและการตลาด การพัฒนาเครือข่ายการผลิตและการตลาดที่เชื่อมโยงเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน RSPO กับตลาดที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน เช่น การส่งเสริมการตลาดในประเทศและต่างประเทศสำหรับผลิตภัณฑ์ปาล์มน้ำมันที่ได้รับการรับรอง การติดตามและประเมินผล การติดตามความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง และกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการรับรอง เพื่อตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคในการขอรับรองมาตรฐาน RSPO รวมถึงการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป

การนำมาตรฐาน RSPO ไปใช้ในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันไทยจะส่งผลสำคัญต่อ นโยบายสาธารณะ และทิศทางของอุตสาหกรรมเกษตรไทย โดยการสนับสนุนจากรัฐบาลในการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร การให้ความรู้และการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน RSPO รวมถึงการจัดตั้งโครงการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและสิทธิประโยชน์เพื่อช่วยลดต้นทุนในระยะยาวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน โดยมาตรฐาน RSPO จะช่วยสร้างความยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ โดยเกษตรกรจะสามารถเข้าถึงตลาดที่ให้ราคาดีขึ้น ทำให้ไทยสามารถเป็นผู้นำในการผลิตน้ำมันปาล์มที่ยั่งยืนในระดับสากลได้ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ เช่น การจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยในการรับรอง RSPO การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการกระจายผลประโยชน์จากการผลิตน้ำมันปาล์มที่ยั่งยืน รวมถึงการเพิ่มการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยลดต้นทุนการผลิตน้ำมันปาล์มอย่างยั่งยืน โดยมาตรฐาน RSPO เป็นเสมือนแนวทางที่ช่วยให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันเติบโตไปในทิศทางที่ยั่งยืน ไม่เพียงแต่ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งต่อแรงงานและชุมชน โดยหลักการสำคัญของมาตรฐาน RSPO คือการทำให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้ โดยไม่ต้องแลกมาด้วยความเสียหายต่อธรรมชาติและมนุษย์ในอนาคต หากมาตรฐานเหล่านี้ถูกนำไปใช้ในวงกว้างมากขึ้น อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันจะสามารถสร้างสมดุลระหว่าง ผลกำไรและความรับผิดชอบต่อสังคม ได้อย่างยั่งยืน และเกษตรกรปาล์มน้ำมันสามารถปรับตัวได้ดีต่อการปฏิบัติตามมาตรฐาน RSPO อันเป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ การรวมกลุ่มเกษตรกร ซึ่งช่วยเสริมสร้างอำนาจต่อรอง ลดต้นทุน และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการนำแนวทางอนุรักษ์ดินและน้ำมาใช้ เช่น การปลูกพืชคลุมดินและการใช้ปุ๋ยชีวภาพ การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ผ่านการพัฒนากระบวนการเก็บเกี่ยวและขนส่งเพื่อลดของเสีย ตลอดจน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการสนับสนุน จากภาครัฐและเอกชน แม้ต้องเผชิญกับความท้าทาย เช่น ต้นทุนการรับรองที่สูง ข้อจำกัดในการเข้าถึงตลาดที่ให้ราคาสูงกว่า และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของ RSPO ที่ยังไม่แพร่หลายเพียงพอ

เอกสารอ้างอิง

นรินทร์ สวัสดิ์จันทร์ และสอาด บรรเจิดฤทธิ์. (2565). ปัจจัยในการพัฒนาที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของเกษตรกร ผู้ปลูกปาล์มในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 5(1), 12-24.

- บริษัท เจฟส์ อินเตอร์คอสเมติกส์ จำกัด. (2567). มาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO) คืออะไร การปลูกปาล์มอย่างยั่งยืนกับอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง. เรียกใช้เมื่อ 23 มีนาคม 2568 จาก <https://www.jurness.com/content/14798>
- บริษัท เพชรศรีวิชัย เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด (มหาชน). (2568). แบบฟอร์ม 56-1 One Report ปี 2567. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤษภาคม 2568 จาก <https://hub.optiwise.io/th/documents/155756/flipbook>
- บริษัท อีควอล แอสซัวร์เรนซ์ จำกัด. (2567). RSPO สำหรับอุตสาหกรรมผู้ผลิตอาหาร. เรียกใช้เมื่อ 23 มีนาคม 2568 จาก <https://eqathaitraining.com/archives/988>
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2567). RSPO มาตรฐานปาล์มยั่งยืน ทางเลือกเพื่อเพิ่มมูลค่า และทางรอดสู่ความยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2568 จาก <https://tpso.go.th/news/2407-0000000003>
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2551). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายปาล์มแห่งชาติ พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนพิเศษ 107 ง หน้า 1-3 (26 มิถุนายน 2551).
- สิริสุดา หนูทิมทอง และคณะ. (2563). การผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน (RSPO). วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 4(2), 1-14.
- องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ) ประจำประเทศไทย. (2563). ข้อมูลประกอบหลักสูตรพัฒนาเกษตรกรรายย่อยของไทยในการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2568 จาก https://www.thai-german-cooperation.info/wp-content/uploads/2021/09/TOPSA_Final21_12_2020.pdf
- องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปาล์มน้ำมันยั่งยืน. (2567). การแก้ไขมาตรฐานปี 2022-2024. เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2568 จาก <https://rspo.org/th/as-an-organisation/our-standards/standards-revision-2022-2024/>
- _____. (2567). รู้จักเราชัดเปลี่ยน ด้วยน้ำมันปาล์ม ยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2568 จาก <https://rspo.org/th/who-we-are/>
- Miller, D. & Grant, S. (2020). Effective soil and water resource management for sustainable agriculture Strategies for various crops including oil palm. Environmental Science Journal, 18(2), 78-94.